

pisatelj tudi tem samim za „naklonjeno mu prijaznost in gostoljubnost“ najlepše oddolžil pred Slovanstvom, pa bi i družbena knjiga tako najbolje oživljala prijateljstvo med Slovenci in drugimi Jugosllovani.

„V to ime pomozi Bog in sreča junaška!“

Andrej Fekonja.

Slovanska knjižnica. 64. snopič: Punčika. Mestni obraz. Poljski spisal Stanislav Grudziński. Poslovenil S. P.-a. Strani 84. Cena 18 nov. — Poljski pisatelj nam hoče s to povestjo dokazati pregovor: „Kakšna izreja, takšno življenje“ in nam riše po tem geslu mestno in potratno življenje neke družine, Dolinčeve po imenu, v Varšavi. Prva oseba v celi povesti je najmlajša hčer te družine „Lala“ ali „Evlalija“, katero so njeni starši zaradi njene vnane krasote odgojili samo za lepoto in gizdavost v veselih družbah. Samo ob sebi se umeva, da taka punica ne more osrečiti moškega. Omoživša se z nekim idejalistom Vadvičem ni premenila prejšnjega življenja, marveč se samo lepoticila, hodila na ples in iskala vesele družbe. Njen mož je zato obolel na umu, naposled je znorel. To je jedro cele povesti; dejanja je jako obilno, pripovedovanje je sicer živahno, semtertje tudi sega predaleč. O. H. Š.

Skladni koledar za 1. 1898. je izdal založnik Dragotin Hribar v Celju. Stane 60 kr. in ima prav elegantno obliko. Lahko ga priporočamo vsem, ki ga potrebujejo. Dobiva se pri založniku.

Hrvaška književnost.

Knjige »društva sv. Jeronima« za leto 1897.

„Danico“, društveni koledar za 1. 1898. smo že omenili v jedni prejšnjih števil „Dom in svet-a“, a sedaj si oglejmo še druge tri knjige, katere je društvo razposlalo letos svojim členom. Evo jih!

1. **Život Gospodina našega Isusa Krista, kako ga četiri evangjelisti opisuju od Georgija Hesera, Isusovca.** 8^o. Str. 214. Cena 40 n. — To je znamenite latinske knjige prevod, kateri je oskrbel sarajevski nadškof dr. Jožef Stadler. S tem zvezkom (tretji), kateri govori o Jezusovem trpljenju in vstajenju, zvršuje se letos to delo. Ne bom govoril o vrlinah tega dela, katero je prav pripravo in urejeno za razmišljanja, vendar moram priznati, da bi preprostemu narodu, kateremu so knjige namenjene, mnogo več koristilo delo, katero bi mu v lahko umevnem jeziku kazalo življenje, delovanje in smrt našega Odrešenika. Slike, katere naj bi tako delo krasile, bi je še

bolj omilile čitateljem. Upajmo, da bo tako napisano življenje Matere Božje, katero misli društvo prihodnje leto izdati.

2. **Okovi. Pripovijest za puk. Napisala Milena S. Pokupska.** — 8^o. Str. 155. Cena 30 novč. — Ta povest sloni na narodni pripovedki, a vrši se pred več nego dobrimi dvesto leti v Bosni. Jusufa, jedinca sina Huseina-paše reši iz Une Stojko Ljubinković, katerega paša iz hvaležnosti varuje zatiranja Ačim-bega. Stojana naposled Ačim-beg vendar ubije, a hišo mu zažge. Njegova mati in hčerka Margarita se rešita. Husein-paša ju brani, ali tudi njega zadavi lastni sluga. Njegov sin Jusuf se večkrat igra s Smiljaničevimi otroki, kjer je tudi Margarita, katera mu dá svetinjico Matere Božje, veleč, da ga bo Marija varovala vsake nevarnosti. Jusufa pošlje stric njegov v Carigrad, ker se je preveč družil s krščanskimi otroki. Čez sedem let se Jusuf vrne — ostal je isti. Margarita je lepa deklica, pa jo Jusuf prosi za ženo; ona mu obljubi, če se on pokrsti. V tem so njo in njeno tovarišico Stano ugrabili janičari, da ju odpeljejo v Sarajevo v harem pašinemu sinu. Jusuf ju reši in oni odhitita na Hrvaško, ali njega zapró. Naposled se mu posreči pobegniti, ali na čuden slučaj pride ves izmučen in bolan ravno tje, kjer sta živeli Margarita in Stana. Najdejo ga, in ko se dá krstiti, kakor se je v ječi zaobiljubil, odpadejo mu okovi, katere je do sedaj imel na nogah, in on srečno umre. Bilo je to leta 1687. Na njegovem grobu so sezidali cerkvico sv. Margarite, kjer se še sedaj vidijo oni okovi. — Ta povest se precéj gladko čita; a vse osebe so povsem neverjetno orisane, tako, kakor je tudi celo dejanje neverjetno. Verujemo, da so krščani pod turškim gospodstvom marsikaj pretrpeli, vendar da bi jim bilo tako, kakor se v tej povesti čita, ne moremo verjeti. No, ideja, katera je pisateljico vodila, je lepa in blažilna. Tudi v hrvaškem slovstvu jako primanjkuje pisateljev, kateri bi znali in hoteli dobro pisati za preprosti narod.

3. **Prirodni zakonik. Magnetizam i elektricitet. Napisao prof. O. Kučera.** — 8^o. Str. 100. Cena 25 novč. — Ta knjiga bo izvestno zanimala srednje naobražene čitatelje. Pisatelj se je trudil, da piše poljudno, kolikor je mogoče pisati o tem predmetu.

4. **Pavao Pavlović. Pripoviest iz nedavne prošlosti. Napisao Josip Zorić, župnik prozorski.** — 8^o. Str. 468. Cena 1 gld. — Pisatelj je davni znanec hrvaškemu čitateljstvu. Jedva je minulo leto dnij, kar je izdal podobno povest „Žrtva materina“. Namera mu je bila, da posebno mlajšim čitateljem oriše prebujenje hrvaškega naroda, da verno pokaže idejo narodnega preporoda, katera se je začela razvijati za letom 1832., katera je vse lepše napredovala in si pribavila širša tla,

dokler ni naposled zasijala l. 1848. v popolnem sijaju. Dejanja povesti ne bom opisoval, ker bi predaleč zašel; opomnim le to, da se nam pisatelj prikazuje zopet kot stari znanec, poln idealizma, poln navdušenja za vse, kar je lepo in plemenito. Dogodki so to iz nedavno preteklih dni, pri ka-

terih je pisatelj sam še nekoliko sodeloval, zato mu je tudi pripovedovanje resnično in v marsičem poučno. Posebno pri mladini hotel je obuditi ljubezen k domovini, katera naj bi se pa osnovala na zdravih krščanskih načelih. Knjigo priporočamo in ji želimo obilo čitateljev.

Razne stvari.

Naše slike.

Poglejmo najprej v prejšnjo (22.) številko. Ker govorimo v prvem spisu o umetnosti, podali smo v oni in v današnji številki nekaj umetnih proizvodov, ki se skladajo z razlaganjem. *Elevzinska Cerera* se imenuje tako po kraju Elevzidi, kjer so jo zlasti častili z misterijami. Naš kip jo predstavlja v resnobni ženski obleki in lepoti: na glavi ima ovito klasje, v roki pa drži bilje. — Na str. 681. imamo natančen posnetek znamenitega kipa. Kipar Peter Magni nam predstavlja modrijana *Sokrata*. Težko je bolje izraziti to, kar čitamo o Sokratu, kakor je storil Magni v svojem kipu. Tu je izraženo in izpolnjeno vse, kar omenjamo v današnjem poglavju o kiparstvu (str. 706). Kako določno je izrezan — vpodobljen obraz! To vam je človek, kakoršen res živi! Tu je izražen značaj! In trdo lice, male oči pod močnim čelom in velikimi obrvmi, usta vedno pripravljena za nenavadno vprašanje in ironičen smehljaj — to in drugo pogojeno je res mojstersko. Omenjamo še oblačilo, ki lahno in lepo ovija telo in povečuje postavu. S kratka: tu je umotvor, ob katerem se opazovalec mnogo uči. — Umetnik Peter Magni je sloveč italijanski kipar sedanjega veka. Rodil se je v Milanu l. 1817. in umrl ravno tam dne 9. pros. l. 1877. Njegovo dleto je izklesalo veliko vrsto izvrstnih, umetniško dovršenih kipov, katerih nekatere vidiš v „Galleria Vittorio Emanuele“ v Milanu. Njegova moč je v portretih, v obrazih. Največje Magnijevo delo je spominik Leonarda da Vincija v Milanu. Kaže nam velikanslika in ob njegovem podstavu štiri njegove učence. Magni je delal realistično, ali bolje, po istini, toda v vseh delih veje pravi umetniški idealizem. — *Železnica v Andah* (str. 689). Amerika je dežela za velikanska in drzna tehniška dela. Da gradé železne ceste čez široke reke in visoke gore, to je znano. Tukaj se nam nudi prizor, kako sopihata dva stroja preko gorske strmine v Andah. — Sliki na str. 696 in 697 pa nam kažeta *plovljenje*

na reki sv. Lovrenca. Ta velika reka poteka iz čveterih velikih severo-ameriških jezer in se pri mestu Quebecu začneja iztekati v morje. Kako velikanski so plovci na tej reki, vidimo dovolj na sliki. — *Birs Nimrud*, katerega imajo navadno za ostanke babilonskega stolpa, popisuje pisatelj sam na dotičnem mestu. — V današnji številki nam kaže najprej slika na strani 705 razmerje med *obrisom* in *barvo*. Kakor mož in žena se oba družita in sklepata, da napravita slikarski umotvor. Ta ideja je umno izražena v naši sliki. — *Pri starem slikarju* se pač ne bomo učili slikanja, ker mož slika z debelim čopičem samo grb. Morda je delal v mladih letih kaj boljšega, sedaj v starosti ni več izbiren. — *Flora* (na str. 720) je bila boginja rastlinstva in rasti, cvetic in cvetoče pomladi. V naši sliki drži v levici šopek cvetja. Kip so našli v Tivoliju pri Rimu l. 1714. v razvalinah ville Hadriane. Visoka je 84 cm. — Na str. 729 se nam kaže stavbeni umotvor prve vrste: *Notranjščina cerkve sv. Pavla v Rimu* (San Paolo fuori le mura). Ta bazilika je bila sezidana l. 386 do 397. L. 1823. jo je jako poškodoval požar; nato so jo popravili sicer jako lepo in bogato, a — kakor pravijo — premoderno. Vnanjščina nima nikakih posebnosti. A ko stopiš v cerkev, ostrmiš, ker tu je vse čarobno, kakor bi se ti sanjalo. Cerkev ima pet podolgastih ladij in široko poprečno ladijo, s katero se sklepa apsida, toliko široka kolikor srednja ladija, namreč 23 m. Štiri vrste po 20 in 20 granitnih stebrov ločijo ladije in nosijo visoki zgornji zid, kakor tudi streho. Stebri so sklenjeni z loki. Med srednjo in poprečno ladijo je visok in širok ločilni lok, na katerem so še stari mozajiki iz 5. stoletja. Na stenah srednje ladije so presne slike iz novejšega časa in pa mozajiki-podobe vseh papežev po vrsti. To se vidi tudi na naši sliki. Na južni strani cerkve je prelepo prekrizano hodišče z malimi loki na ličnih, deloma tudi zavutih stebrih in z muzivnimi podobami. — Kar je drugega zanimivega, opuščamo za sedaj.